

מדברי היראים לבאן. והרמז"ן צפי' התורה דברים ה' כתב, וציאר ולא תענה צרעך עד שוא לאסור להעיד על חצירו אפילו דבר שאינו כלום ולא יתחייב צו כלום צ"ד [כנ"ל] כגון שיעיד אמר פלוני ליתן לזה מנה ולא קנו מידו כי שוא דבר בטל עכ"ל, והמנחת חינוך שם הגיח דעת הרמז"ן צנריך תלמוד עיי"ש, ואני אומר דכוונת הרמז"ן כגון שהנצבע אומר לא היו דברים מעולם ואם יצאו פלוני ופלוני ויעידו שאמרתי ליתן הריני נטן ואני חוזר צי, וצאו אלו והעידו כן צסקר שעכ"פ מוליא ממון צעדות שקר אלא

צ"ד לא יתחייב כלום ומדוייק לשון הרמז"ן ולא יתחייב צו כלום צ"ד ולענין הך דאם לא יגיד ושוא עונו אין להסתפק אם הוא דוקא צשנים כדהכא צלא תענה צרעך עד שקר או אפילו צחד ולהדיא מרו צ"ק (נ"ו, א') דאה"נ אפי' צחד עובר אלא צחד ל"ק פשיטא די"ל הא גופיה קמ"ל דגם חד עובר צאם לא יגיד ודרשינן טעמא דקרא דגם ציש לך היוק ממנו קפיד קרא דדלמא לא ישבע וא"כ הפסיד ממנו חצירו ועיין צט"ז יו"ד סי' רכ"ח סקמ"צ וצהגות יד שאל שם ועיין צמוס' רעק"א פ"ו דסוטה אות כ"ב.

ר' אומר אינו נוהג אלא בראויין. ואם הוזמו עדים ענוש עליהם בפרשת שופטים ושופרים דכתיב וזנה עד שקר העד שקר ענה באחיו ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו (דברים י"ט, י"ט) כל מה שרוצה לעשות לחבירו עושים להן סקילה שריפה הרג וחנק מלקות וממון.⁸⁷ לא ידעתי מניין לאו' שהממון למי שהעידו

❖ הערות הגאון ר' ירוחם פישל פערלא זצ"ל ❖

87 לא ידעתי. צ"ע דמ"ש הכא משאר קנסות שבתורה שניתנין לנידון כמו כפל וארבעה וחמשה וחצי נזק ושלשים שקלים דעבד וחמשים דאונס ומפתה ומאה דמוציא ש"ר וגם כל תשלומי חומש שבתורה אין נותנין רק לניזק דוקא כמו בגזל הגר ובשבועת הפקדון ומועל בהקדש וכיו"ב וגם בתרומה גופא הרי אף שיכול ליתן למי שירצה מ"מ היינו דוקא לכהן כמבואר בפ"ו דתרומות עיי"ש, והיינו משם דהרי הוא כמשיג גבול הכהנים באכילתו תרומה, ולכן אחר שמשלם לבעל התרומה נזקו יכול לשלם החומש לאיזה מהכהנים שירצה דכולם בעלי דינו הם בזה, דאילו משום מה שהזיק לבעלי התרומה לא שייך חומש דמ"ש משאר גוזל ומזיק חבירו. וא"כ כאן שאין לו בעל דין אחר אלא זה שהעידו עליו פשיטא דהקנס אינו ניתן אלא לו בלבד, ועוד דאם ניתן למי שירצו א"כ העדים עצמן יכולין ליתן למי שירצו כמו

ועשיתם לו כאשר זמם. משרשי מצוה זו כתב בחינוך ליסר כל איש אשר מלאו לבו להעיד בדבר אשר אינו יודע אותו באמת ובברור בעבור היות הדבר ענין שכל אשר לבריות תלוי עליו הן ממון הן גוף, עכ"ל. (מצוה תקכ"ד) ומבואר בגמ' ונפסק ברמב"ם פי"ח הלכה ד' דאינם צריכים התראה ובפ"כ הלכה ד' כתב וז"ל ואין לעדים זוממים שגגה לפי שאין בהם מעשה לפיכך אינם צריכים התראה כמו שבארנו, עכ"ל יעוין בנו"כ שם. לא ידעתי מניין. עיין תו"ר מה שכתב בזה והנה בקובץ שעורים כתובות דף ל"ב אות ק"ו כתב לתרץ ע"פ דברי תוס' שם יעו"ש בדבריו.

(ו) כ"ל. וזנדרפס חסר זה. וצטיקר ספק רצינו עיין רד"ל ח"ג סי' תרכ"ד ודצרי מרדכי לס' יאר נתיב סי' ג' אות מ"ט. והס' אהלי יהודה ביאור לספרי פ' שופטים כתב לחלק דחומש דתרומה משום קפידא דקודש ודזוממין משום קפידא דצעלים. והנה אע"ג דשוגג דתרומה משלומין דידיה כפרה כדאמרין במס' תרומות רפ"ו דאס רצה הכהן למחול אינו יכול למחול משום דלא הוי ממון אלא כפרה כמש"כ התוס' כתוצות ל' ב' ד"ה זר עכ"ל מסתפק היראים צעדים זוממין כמשכ"ר צלשונו אחרי

רצון ע"פ עלמו עיי"ש דלפי דצרי הפנ"י עדיין הו"ל להרא"ם להסתפק בכפרת ע"ז אס שוה לכפרת חומש דתרומה לשלם לכל מי שהצ"ד ירצו או לא והנכון כדצרי רצינו הרא"ם דצ"ל לא שייך כפרה כלל כמ"ש צמכות (ב', ב') ואין משלמין אה"כ קסצרי כופרא כפרה והני לאו בני כפרה נינהו ועיי"ש צחי' הריטב"א ואף שאמרו שס מקודס צמוד נמי ליגלו כי היכי דתיהוי להו כפרה אינו כפרה ממש ומיסקת כ"ג היא שמכפרת עליו ועיי"ש צריטב"א צאורך והרצ הגאון מוהר"ר ירוחם יהודה ליב פערילמאן ז"ל מד"א דמחנינו כתב צלד הס' יראים שלו עמש"כ לא ידעתי מנין כו' צוה"ל עי' פרש"י שמות כ"ב ת' אשר יאמר כי הוא זה לפי פשוטו כו' ואס ירשיעו את העדים שנמצאו זוממים ישלמו הם שנים לשומר עכ"ל רש"י ואף לפי דרשת חז"ל אין מקרא יוצא מידי פשוטו ג"כ וכתיב ישלם שנים לרעהו כפרש"י עכ"ל וראיתי צב' דצרי שאלו עה"ת להגאון מהריש"ן אבד"ק לצוב פ' נשא צפסוק איש או אשה כי יעשו מכל חטאת האדם וגו' שכתב שס וז"ל וציראי האריך דמנ"ל ששייך למי שזמם לו דלמא שייך למקום וכתב דנפקא ליה מדכתיב

עליו, אחרי שהוא קנס יתנהו (ב) ב"ד לכל מי (שירצה) [שירצו] כדתנן (פ"ו דתרומות, מ"ב) בחומש של תרומה (ליתן) [נותן] קרן לבעלים וחומש לכל מי שירצה. וכן נראה לי עד יורו לי צדק. סוגיא נראה לעולם למי שהעידו עליו (ונראה כי) [ואנוכי] (1) לא ידעתי מניין.

שהוא קנס ור"ל דיס לדמות דין קנס לדין כפרה לומר דיוקנסו להוציא מהס ממון אף שלא היוקו כלל אלא ציקשו להזיק ומינה נמי דה"ה נאמר דאין ציד הצע"ד שרצה לחייצו למחול. דעכשיו שהדין כסוגיא דעלמא שהממון למי שהעידו עליו צודאי יכול למחול משא"כ לספקת היראים יסתפק גם צוה הדי ולא יוכל צאמת הצע"ד למחול. ומשמע מדצרי רצינו דלמ"ד עדים זוממין ממונא הוא ולא קנסא לא מסתפק ליה מידי דצודאי הדין נותן דמשלמין ממון למי שרצו להפסידו והוא דלא כהפנ"י שכתב צחי' למכות (ב', ע"ב) דרצון דר"ע סצרי דתשלומי ע"ז משום כפרה ומש"ה מחייבי

❖ הערות הגאון ר' ירוחם פישל פערלא זצ"ל ❖

בתרומה וב"ד היכא רמיזי וא"כ יזכו בו הם עצמן שהרי הם כשאר ישראל וכמו בתרומה דבת ישראל שאכלה תרומה ונשאת לכהן שנתנת החומש לעצמה כדתנן התם, וכיון ועשיתם לוו כאשר זמם דמבואר שחייב לשלם ע"כ אין לומר שישלם אלא למי שזמם לעשות וצ"ע, ועי' מש"כ באהלי יהודה על הספרי פ' שופטים פיסקא ק"ץ עייש"ה. ועי' תשובות הרדב"ז ח"ג סי' תרכ"ד מש"כ על דברי היראים כאן ומש"כ שם מקרא דלעשות לאחיו דלאחיו יתירא הוא עיי"ש הוא תמוה דהרי איצטריך למה שדרשו לאחיו ולא לאחותו סנהדרין (נ"א, ע"ב) ובסו"פ הנחנקין ועי' ג"כ סופ"ק דמכות (ה', ע"ב) במתני' וגם שאר דבריו צ"ע עייש"ה.